

RAZNOLIKOST

Lara Davidović

Raznolikost je pojem, s katerim se družboslovne in humanistične vede ukvarjajo z velikim zanimanjem, hkrati pa označuje različne pojave, s katerimi se srečujemo v vsakdanjem življenju. Razlike med ljudmi kot posamezniki ali deli skupnosti, ki jim pripadamo (npr. družina, generacija, subkultura) so lahko vidne že na prvi pogled in na načine, ki jih zaznavamo ob neposrednem stiku. Ljudje se lahko razlikujejo po barvi kože, starosti, spolni identiteti, etničnem poreklu, veri, politični pripadnosti, razrednem položaju, fizičnih sposobnostih, oblačilih, glasbenem okusu ipd. Konec 60-ih let 20. stoletja je antropolog Frederik Barth ugotovil, da se družbene razlike krojijo predvsem preko vzpostavljanja družbenih ločnic in meja med nami in drugimi. Tisti, ki niso Mi, so potem takem Drugi (glej Barth 1969).

Danes smo nenehno v stiku z različnimi oblikami raznolikosti. Eden od pojavov, s katerimi lahko bolje razumemo raznolikost okoli nas, je globalizem. Ena izmed značilnosti tega pojava je, da se države sveta in njihovi prebivalci vse bolj povezujejo in si s tem postajajo tudi vedno bolj podobni. Globalizem lahko razumemo kot težnjo po povezovanju in poenotenju celotnega sveta, globalizacijo pa kot procese spreminjanja gospodarske, družbene in kulturne slike sveta v eno celoto. Kulturno globalizacijo povzročajo številni dejavniki: široka uporaba digitalnih tehnologij, kot je svetovni splet oz. internet, ki nam omogoča, da se s preprostim klikom povežemo z oddaljenimi deli sveta; globalne migracije, pri katerih se ljudje selijo iz svojih matičnih držav in se v novem okolju srečujejo s številnimi kulturnimi razlikami; popularna kultura, kot so hollywoodski filmi in pop glasba, ki so znani, dostopni in zanimivi velikemu delu svetovnega prebivalstva; vseprisotnost različnih potrošniških izdelkov in verig, kot sta Coca-Cola, Nike in McDonald's.

Čeprav nas globalizacija v nekaterih pogledih dela bolj podobne, nas hkrati povezuje z ljudmi, ki so drugačni od nas. V globalnih mestih, kot sta London ali Pariz, pa tudi v manjših mestih, kot je Ljubljana, lahko med kratkim sprehodom opazimo raznolike kulturne elemente poleg lokalne ponudbe: kitaj-

sko restavracijo, indijsko trgovino z začimbami, zvok hodževe pesmi iz bližnje mošeje in ameriško restavracijo franšize McDonald's v isti soseski. V takšnem okolju soodzvivi posameznikov, skupnosti in političnih organizacij na srečanja z drugačnostjo različni. Razlike med ljudmi same po sebi niso osnova za nerazumevanje, lahko pa pogosto postanejo predmet sovražnosti ali zlorab. Nestrpnost do razlik pogosto vodi do škodljivih predsodkov in stereotipov ter do nestrpnih ideologij, ki porajajo rasizem, fašizem, homofobijo, ksenofobijo, šovinizem, abilizem, starizem in druge -izme, ki so usmerjeni v izključevanje in ohranjanje ali poslabšanje položaja družbeno že podrejenih ali marginaliziranih skupin.

Kako sploh nastane potreba po poudarjanju jasnih razlik med nami in tistimi, ki so drugačni od nas? Da bi se približali odgovoru na to vprašanje, se bomo osredotočili na razumevanje etnične pripadnosti, torej zamisli, da skupna kultura, zgodovina in dediščina povezujejo ljudi kot skupino. Izraz etnična pripadnost izvira iz besede etnos, ki je že v času grškega filozofa Aristotela pomenila »drugo ljudstvo«. Etnična pripadnost torej ne obstaja brez drugih skupin, s katerimi bi našo skupino primerjali. Ključna značilnost etnične pripadnosti je razmišljanje o kulturnih razlikah med insajderji in avtsajderji oziroma med nami in drugimi. Več skupin, ki se imajo za različne, si lahko prizadeva postati bolj podobne ali pa si močno prizadeva ohraniti svojo raznolikost. Obstajajo različne vrste drugih: druge lahko dojemamo kot skoraj enake nam ali kot izjemno različne (Eriksen 2010, 23–79). Ali bomo nekoga dojemali kot zelo drugačnega ali precej podobnega nam, pogosto nima nobene zveze z njegovimi dejanskimi značilnostmi in vedenjem, temveč z našim odnosom do raznolikosti. Če pridemo v konflikt s skupino, ki smo jo v preteklosti imeli za podobno sebi, bomo začeli iskati načine, da se od nje razlikujemo. Do takšnih situacij prihaja med nesoglasji političnih strank, držav in mednarodnih skupnosti, pa tudi v vsakdanjem življenju: med šolskimi razredi, športnimi ekipami, poslovnimi kolegi ipd. Način, kako si predstavljamo in opazujemo raznolikost, je družbeno, geografsko in zgodovinsko gledano spremenljiv in relativen: kar nas danes združuje, lahko postane vzrok za naša nesoglasja v prihodnosti ali obratno.

Različni ljudje in kulture so neizogiben del našega vsakdana, globalno povezan svet pa jih naredi še bolj vseprisotne. Čeprav lahko ti odnosi včasih povzročijo nesporazume, same razlike niso problematične; težave nastanejo, če nanje gledamo s strahom, nestrpnostjo ali željo po superiornosti in nadvladi. Spoznati moramo, da nam srečevanja z drugimi, pomagajo bolje razumeti sebe in lastne vrednote ter različne načine življenja in razmišljanja. Raznolikost bogati naše izkušnje in identiteto ter odpira prostor za dialog in solidarnost. Namesto da nas razlike ločujejo, nas lahko povežejo in nam ponudijo priložnost, da razširimo svoja obzorja ter okoli sebe vidimo veliko več kot le nasprotnike.

Viri in literatura:

Barth, Fredrik. 1969. *Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference*. Boston: Little, Brown and Co.

Eriksen, Thomas Hylland. 2010. *Ethnicity and Nationalism: Anthropological perspectives*. London: Pluto press.

Eriksen, Thomas Hylland. 2014. *Globalization: The Key Concepts*. Oxfordshire: Routledge.

Leistle, Bernhard. 2015. Otherness as a paradigm in anthropology, *Semiotica* 204, str. 291-313.

Trouillot, Michel-Rolph. 2003. *Global Transformations: Anthropology and the Modern World*. Camden: Palgrave Macmillan.

Watson, L. James. 2025. *Cultural globalization*, *Encyclopedia Britannica*, spletni vir: <https://www.britannica.com/science/cultural-globalization> [7. 9. 2025].

Ilustracije prispevala: Naja Ražem